

The Causal Influence on Assertive Behavior of Upper Secondary School Students in The Southern Border Provinces

อิทธิพลเชิงสาเหตุพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้

Chayanon Srithai¹, Bunrome Suwanphahu¹ and Jirawat Tansakul¹

¹ Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani, 94000, Thailand

ชยานนท์ ศรีไทย¹ บุญโรม สุวรรณพหุ¹ และจิระวัฒน์ ตันสกุล¹

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี 94000 ประเทศไทย

Corresponding Author:

Bunrome Suwanphahu

E-mail: sbunrome@hotmail.com

Abstract

This study aimed to: (1) examine the goodness-of-fit of a causal influence model of assertive behavior, and (2) investigate the causal factors influencing assertive behavior among upper secondary school students in the southern border provinces of Thailand. The sample, obtained through multistage sampling, consisted of 420 upper secondary school students. Data were collected using questionnaires measuring self-esteem, assertive behavior, personality, and parenting styles. Content validity was verified by experts, and the instruments demonstrated reliability coefficients (Cronbach's alpha) of 0.86, 0.70, 0.70, and 0.65, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics and structural equation modeling. The results indicated that: (1) the causal influence model, comprising assertive behavior, self-esteem, parenting styles, and personality, fit the empirical data well ($\chi^2 = 0.81$, $df = 4$, $p = 0.93$, $RMSEA = 0.00$, $GFI = 1.00$, $AGFI = 0.99$, $CFI = 1.00$, and $SRMR = 0.00$). The model accounted for 21% of the variance in assertive behavior ($R^2 = 0.21$); and (2) an introverted-neurotic personality trait had the strongest direct effect on assertive behavior, whereas a permissive parenting style exerted the strongest indirect effect on assertive behavior through self-esteem. These findings suggest that students' assertive behavior is shaped by the interplay of internal psychological characteristics and environmental factors.

Article Info

Article history:

- Received: September 9, 2025
- Revised: June 20, 2026
- Accepted: July 13, 2026
- Online: August 7, 2026

Keywords:

assertive behavior
parenting style
self-esteem

คำสำคัญ:

การเห็นคุณค่าในตนเอง
พฤติกรรมการกล้าแสดงออก
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออก และ (2) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จำนวน 420 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง พฤติกรรมการกล้าแสดงออก บุคลิกภาพ และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด เท่ากับ 0.86, 0.70, 0.70 และ 0.65 ตามลำดับ และผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า (1) โมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุที่ประกอบด้วยพฤติกรรมการกล้าแสดงออก การเห็นคุณค่าในตนเอง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และบุคลิกภาพ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 0.81$, $df = 4$, $p = 0.93$, $RMSEA = 0.00$, $GFI = 1.00$, $AGFI = 0.99$, $CFI = 1.00$ และ $SRMR = 0.00$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.21 แสดงว่าสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการกล้าแสดงออกได้ร้อยละ 21 และ (2) บุคลิกภาพแบบเก็บตัว-อ่อนไหวมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกมากที่สุด ขณะที่รูปแบบการเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตรมีอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดผ่านการเห็นคุณค่าในตนเอง ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนได้รับอิทธิพลจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

บทนำ

พฤติกรรมการกล้าแสดงออก (assertive behavior) เป็นความสามารถในการแสดงความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และสิทธิของตนเองอย่างตรงไปตรงมา เหมาะสมกับสถานการณ์ และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น (Alberti & Emmons, 1974) ซึ่งถือเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากช่วยส่งเสริมความสามารถในการสื่อสาร การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การปฏิเสธพฤติกรรมเสี่ยง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงสำคัญของการพัฒนาอัตลักษณ์แห่งตนและการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม (Erikson, 1968)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเยาวชนมิได้เกิดขึ้นจากปัจจัยส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่ยังได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เยาวชนเติบโตมา โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ ขณะเดียวกันก็เผชิญกับสถานการณ์ความไม่สงบมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ความปลอดภัย และพัฒนาการของเด็กและเยาวชนในหลายด้าน งานวิจัยของ Østby et al. (2020) ระบุว่า เด็กและเยาวชนที่เติบโตในพื้นที่ความขัดแย้งมีแนวโน้มเผชิญความเสี่ยงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมมากกว่าพื้นที่ทั่วไป ทั้งการบาดเจ็บ เสียชีวิต ถูกคุกคามทางเพศ ถูกเกณฑ์เข้าร่วมกลุ่มความรุนแรง หรือขาดแคลนการช่วยเหลือที่จำเป็น ขณะที่รายงานของ Department of Children and Youth (2023) พบว่า เยาวชนจำนวนหนึ่งต้องเผชิญปัญหาความเครียด ความวิตกกังวล ความรุนแรง และปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งอาจส่งผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม และพฤติกรรมในระยะยาว

นอกจากผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาวะของเยาวชนแล้ว สถานการณ์ความไม่สงบยังอาจส่งผลกระทบต่อระบบครอบครัวและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองอีกด้วย เนื่องจากครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงมักต้องเผชิญกับความกังวลด้านความปลอดภัยและความไม่แน่นอนของชีวิต ซึ่งอาจทำให้ผู้ปกครองมีแนวโน้มใช้การควบคุมดูแลบุตรอย่างเข้มงวดมากขึ้น หรือจำกัดโอกาสในการเรียนรู้และการตัดสินใจด้วยตนเองของเยาวชน งานวิจัยของ Slone et al. (2012) แสดงให้เห็นว่าความไม่สงบทางสังคมและการเมือง ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะเด็กผ่านครอบครัวได้โดยผ่านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู โดยพบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูมีบทบาทสำคัญในการลดหรือเพิ่มผลกระทบของความรุนแรงที่เด็กเผชิญ สะท้อนให้เห็นว่าครอบครัวสามารถเป็นได้ทั้งปัจจัยคุ้มครองและปัจจัยเสี่ยงต่อการพัฒนาการของเด็กในบริบทความขัดแย้ง

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า พฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเยาวชนมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่ บุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู โดยบุคลิกภาพเป็นลักษณะเฉพาะที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม (Kaewkangwan, 2008) การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งเสริมความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นและการปฏิเสธอย่างเหมาะสม (Coopersmith, 1981; Sarkova et al., 2013) ทั้งมีผลช่วยส่งเสริมพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ในด้านการจัดการความเครียด การมีปฏิสัมพันธ์ และความรับผิดชอบ ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออก (Cherwanitchakorn et al., 2023) ขณะที่รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขตได้รับการยอมรับว่าเป็นรูปแบบที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Baumrind, 1991; Phan-ubon et al., 2020; Peng et al., 2021)

แม้ว่าจะมีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และพฤติกรรมการกล้าแสดงออก (Buntham, 2003; Sarkova et al., 2013; Thongyoo, 2014; Kaenchampa, 2017; Phan-ubon et al., 2020; Peng et al., 2021; Pratumswan and Sawangsopakul, 2021; Rajabi et al., 2022; Brown, 2023) แต่การศึกษาส่วนใหญ่มักดำเนินการในบริบททั่วไป ขณะที่ยังขาดการทดสอบโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยดังกล่าวในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีบริบททางสังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นของประเทศ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งศึกษาบทบาทของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ และการเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สะท้อนบริบทเฉพาะของพื้นที่ และนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางส่งเสริมศักยภาพเยาวชน การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการเสริมสร้างทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

การทบทวนวรรณกรรม

พฤติกรรมการกล้าแสดงออก

นักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามของพฤติกรรมการกล้าแสดงออกไว้ในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน โดยเน้นการแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และความต้องการของตนเองอย่างเหมาะสม ภายใต้การเคารพสิทธิผู้อื่น

Galassi et al. (1974) อธิบายว่า พฤติกรรมการกล้าแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่บุคคลสามารถแสดงความรู้สึก ความต้องการ หรือความคิดเห็นของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา ชัดเจน และเหมาะสม โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ขณะที่ Bower and Bower (1991) มองว่า พฤติกรรมการกล้าแสดงออกเป็น ความสามารถในการแสดงความรู้สึก การตัดสินใจเลือกพฤติกรรมที่เหมาะสม การปกป้องสิทธิของตนเอง การแสดง ความไม่เห็นด้วยอย่างสร้างสรรค์ การขอร้องหรือเจรจากับผู้อื่น รวมถึงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นและการเห็นคุณค่า ในตนเอง ในทำนองเดียวกัน Alberti and Emmons (1974) ได้เสนอว่า พฤติกรรมการกล้าแสดงออกเป็นการแสดง ความต้องการ ความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกของตนเองอย่างตรงไปตรงมา จริงใจ และเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยยังคงเคารพสิทธิของผู้อื่น ควบคู่ไปกับการปกป้องสิทธิของตนเองอย่างเหมาะสม ทั้งยังเน้นการสื่อสารที่ตั้งอยู่บน พื้นฐานของความยุติธรรม ความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกันในสังคม

นอกจากนี้ Alberti and Emmons (1974) ยังแบ่งพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก (nonassertive behavior) ซึ่งเป็นการละเลยสิทธิของตนเอง ไม่กล้าแสดง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตน และมักยอมคล้อยตามผู้อื่นเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง 2) พฤติกรรมก้าวร้าว (aggressive behavior) ซึ่งเป็นการแสดงความต้องการของตนเองโดยละเมิดสิทธิของผู้อื่น มุ่งเอาชนะหรือควบคุม ผู้อื่น และ 3) พฤติกรรมกล้าแสดงออก (assertive behavior) ซึ่งเป็นการแสดงออกอย่างเหมาะสม เคารพทั้งสิทธิ ของตนเองและผู้อื่น อันเป็นรูปแบบการสื่อสารที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการปรับตัวทางสังคม

จากการทบทวนนิยามดังกล่าว พบว่า นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า พฤติกรรมการกล้าแสดงออก เป็นความสามารถในการสื่อสารความคิด ความรู้สึก และความต้องการของตนเองอย่างตรงไปตรงมา โดยไม่ละเมิด สิทธิของผู้อื่น อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดของ Alberti and Emmons (1974) เป็นกรอบแนวคิดหลักใน การศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่อธิบายพฤติกรรมการแสดงออกได้อย่างครอบคลุม ทั้งในด้านความหมาย องค์ประกอบ และการจำแนกประเภทของพฤติกรรมการแสดงออก ซึ่งสามารถแยกความแตกต่างระหว่างพฤติกรรม ไม่กล้าแสดงออก พฤติกรรมก้าวร้าว และพฤติกรรมกล้าแสดงออกได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังสอดคล้องกับลักษณะ ของเครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมการกล้าแสดงออกในงานวิจัยครั้งนี้ จึงเหมาะสมที่จะใช้เป็นกรอบในการอธิบาย และตีความผลการวิจัย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกล้าแสดงออก

พฤติกรรมการกล้าแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายด้าน ทั้งปัจจัยทางจิตวิทยา ลักษณะบุคลิกภาพ ประสบการณ์การเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยพฤติกรรมดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้น จากคุณลักษณะภายในของบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ที่อยู่รอบตัว จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกล้าแสดงออก ประกอบด้วย การเห็นคุณค่าในตนเอง บุคลิกภาพ และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

การเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมการกล้าแสดงออก

การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออก บุคคลที่มี การเห็นคุณค่าในตนเองสูงมักมีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น การปฏิเสธ และการปกป้องสิทธิของตนเอง อย่างเหมาะสม โดย Rajabi et al. (2022) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการ กล้าแสดงออก เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่มีความอบอุ่น เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และยอมรับในคุณค่า ของตนเอง มักมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ส่งผลให้สามารถแสดงออกอย่างมั่นใจและเหมาะสมใน สถานการณ์ทางสังคม ขณะที่บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำมักหลีกเลี่ยงการแสดงออกเนื่องจากเกรงกลัว การถูกปฏิเสธหรือการประณามจากผู้อื่น (Sarkova et al., 2013) นอกจากนี้ Cherwanitchakorn et al. (2023) ยังพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วยการจัดการ ความเครียด การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความรับผิดชอบต่อตนเอง อันเป็นคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนา

พฤติกรรมกรการกล้าแสดงออก ดังนั้น การเห็นคุณค่าในตนเองจึงนับเป็นปัจจัยทางจิตวิทยาที่สำคัญต่อการแสดงออกอย่างเหมาะสมของบุคคล

บุคลิกภาพกับพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออก

บุคลิกภาพ (personality) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออก โดย Buss and Plomin (1975) พบว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเปิดเผย (extroversion) มีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออกมากกว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว (introversion) นอกจากนี้ งานวิจัยยังพบว่า บุคลิกภาพแบบแสดงตัว-มันคงมีความสัมพันธ์กับการเผชิญปัญหาเชิงรุก ระดับแรงจูงใจ ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการปรับตัว ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางความคิดและความรู้สึ้อย่างเหมาะสม (Smithikrai, 2008; Joralee, 2015; Jatupornpan, 2011; Muangmaithong, 2015; Wattanavitukool, 2019) นอกจากนี้ Brown (2023) พบว่า บุคลิกภาพแบบเปิดเผย (extraversion) สามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองในทางบวก ขณะที่บุคลิกภาพแบบไม่มันคงทางอารมณ์ (neuroticism) สามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองในทางลบ และเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง แสดงให้เห็นว่าลักษณะทางบุคลิกภาพมีบทบาทสำคัญต่อการประเมินคุณค่าและความสามารถของตนเอง จึงอาจกล่าวได้ว่า บุคลิกภาพเป็นพื้นฐานสำคัญที่กำหนดรูปแบบการแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออก

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู (parenting style) เป็นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการทางอารมณ์และพฤติกรรมของเด็ก โดย Baumrind (1971) อธิบายว่า เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น มีการสนับสนุนทางอารมณ์ และกำหนดขอบเขตอย่างเหมาะสม จะมีแนวโน้มพัฒนาความมั่นใจในตนเองและสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสมมากกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดหรือควบคุมมากเกินไป สอดคล้องกับ Fonghoi (2018) ที่พบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออกเพื่อปกป้องสิทธิของตนเอง โดย Rajabi et al. (2022) ที่พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออกของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากผู้ปกครองเปิดโอกาสให้บุตรแสดงความคิดเห็น รับฟังเหตุผล และกำหนดขอบเขตอย่างเหมาะสม ส่งผลให้เด็กเกิดความมั่นใจในการสื่อสารความคิดและความรู้สึกของตนเอง สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของความอบอุ่นและการตอบสนองของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะทางสังคม

นอกจากผลโดยตรงต่อพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออกแล้ว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูยังมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและวัยรุ่นอีกด้วย โดย Brown (2023) พบว่า การเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต สามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนได้ ขณะที่การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดไม่สามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองได้ ผลการศึกษาดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดที่ว่าความอบอุ่น การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และการกำหนดขอบเขตอย่างเหมาะสมของผู้ปกครอง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการรับรู้คุณค่าในตนเองของเด็ก อีกทั้งเด็กที่ได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และการปฏิบัติอย่างอบอุ่นจากผู้ปกครอง มักมีการรับรู้คุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กที่เติบโตในสภาพแวดล้อมที่ขาดการสนับสนุนทางอารมณ์ (Coopersmith, 1981) ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเองดังกล่าวอาจเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูกับพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออกของเยาวชน

นอกจากลักษณะของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแล้ว บริบททางวัฒนธรรมยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้ความหมาย และผลลัพธ์ของการเลี้ยงดูบุตร งานวิจัยข้ามวัฒนธรรมจำนวนมากชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมกรการเลี้ยงดูแบบเดียวกันอาจถูกตีความแตกต่างกันในแต่ละสังคม เนื่องจากเด็กและเยาวชนรับรู้พฤติกรรมของผู้ปกครองผ่านกรอบบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมที่สังคมนั้นยอมรับ ตัวอย่างเช่น พฤติกรรมกรการควบคุมหรือกำหนดระเบียบวินัยที่ในบางวัฒนธรรมถูกมองว่าเป็นการใช้อำนาจหรือการจำกัดเสรีภาพ อาจถูกตีความว่าเป็นการเอาใจใส่ ความรับผิดชอบ

และความห่วงใยของผู้ปกครองในอีควัฒนธรรมหนึ่งได้ (Jones, 2025; Patil et al., 2025) จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต ซึ่งผสมผสานระหว่างความอบอุ่นและการกำกับดูแลอย่างเหมาะสม เป็นรูปแบบที่ได้รับการสนับสนุนว่าส่งผลดีต่อพัฒนาการของเด็กในหลายวัฒนธรรม ทั้งด้านการควบคุมอารมณ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง สุขภาพจิต และทักษะทางสังคม (Patil et al., 2025; Lansford, 2022) อย่างไรก็ตาม การแสดงออกถึงความอบอุ่นของผู้ปกครองอาจมีรูปแบบแตกต่างกันไปตามบริบททางวัฒนธรรม (Jones, 2025; Lansford, 2022)

นอกจากนี้ งานวิจัยยังพบว่าผลของรูปแบบการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด อาจแตกต่างกันไปตามบริบททางวัฒนธรรม ในสังคมปัจเจกนิยมซึ่งให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระของบุคคล การเลี้ยงดูแบบดังกล่าวมักสัมพันธ์กับความวิตกกังวล การเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และปัญหาการปรับตัวของเด็ก แต่ในบางวัฒนธรรมแบบรวมหมู่หรือวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับความเคารพต่อผู้ใหญ่ การกำกับดูแลที่เข้มงวดอาจถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมสั่งสอนและความห่วงใยจากผู้ปกครอง ทำให้ผลกระทบเชิงลบลดลง (Patil et al., 2025; Jones, 2025) สอดคล้องกับแนวคิดของ Lansford (2022) ที่เสนอว่า ความปกติทางวัฒนธรรมและการรับรู้ความชอบธรรมของอำนาจผู้ปกครองเป็นตัวแปรสำคัญที่กำกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูกับผลลัพธ์ด้านพัฒนาการของเด็ก

ดังนั้น การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูจึงไม่ควรพิจารณาเฉพาะลักษณะพฤติกรรมของผู้ปกครองเท่านั้น แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรม ค่านิยมทางสังคม และความหมายที่เด็กให้ต่อพฤติกรรมดังกล่าวด้วย โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีความหลากหลายทางศาสนา ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม การทำความเข้าใจอิทธิพลของบริบททางวัฒนธรรมที่มีต่อการเลี้ยงดูจะช่วยอธิบายความแตกต่างของพัฒนาการทางจิตสังคมและพฤติกรรมของเยาวชนได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

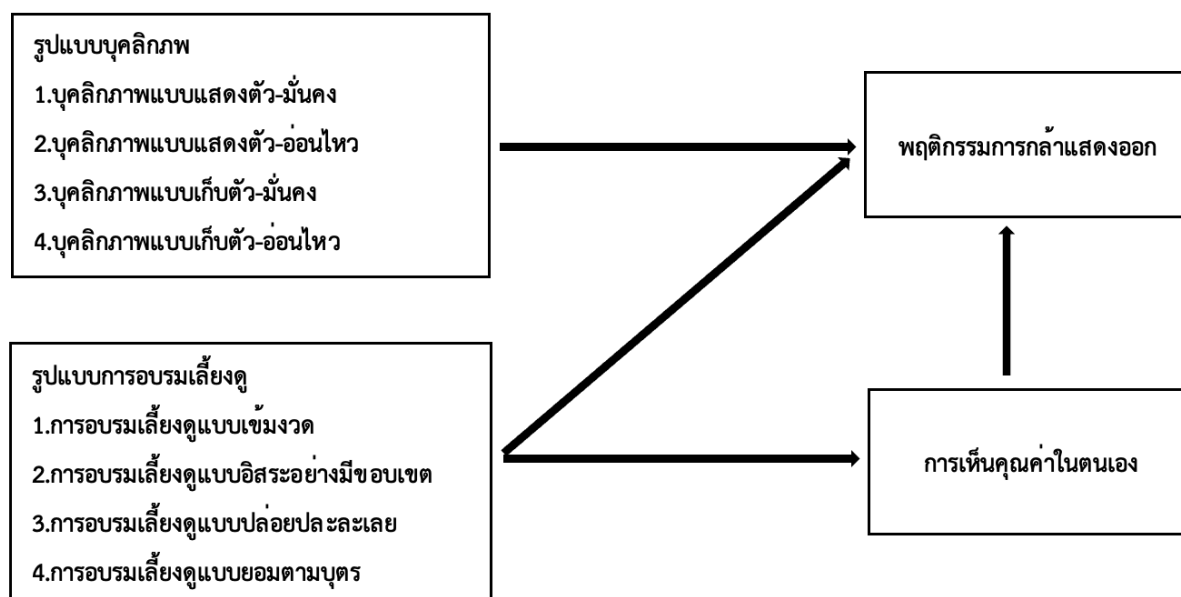
จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ และการเห็นคุณค่าในตนเอง ล้วนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเยาวชน โดยรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและบุคลิกภาพอาจส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านการเห็นคุณค่าในตนเอง อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดขององค์ความรู้ในบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นรายคู่ และยังมีการศึกษาที่ใช้โมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุค่อนข้างจำกัด ผู้วิจัยจึงพัฒนาโมเดลเชิงเพื่อทดสอบอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรดังกล่าวในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ และการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของวัยรุ่น โดยรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชน (Baumrind, 1971; Coopersmith, 1981) ขณะที่บุคลิกภาพเป็นปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความมั่นใจ การปรับตัวทางสังคม และลักษณะการแสดงออกของบุคคล (Buss and Plomin, 1975; Muangmaithong, 2015; Brown, 2023) นอกจากนี้ การเห็นคุณค่าในตนเองยังเป็นปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และความต้องการของตนเองอย่างเหมาะสม (Alberti & Emmons, 1982; Sarkova et al., 2013; Rajabi et al., 2022) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุเพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ และการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังแสดงในกรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1

โมเดลแสดงปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออก

ที่มา: ผู้เขียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจภาคตัดขวาง โดยใช้การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างระดับเส้นทาง

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากรคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน 4 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด 30,068 คน การเลือกขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size) โดยอาศัยกฎแห่งความชัดเจน (rule of thumb) จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างนักเรียน 20 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์ซึ่งมีจำนวน 21 พารามิเตอร์ ดังนั้นขนาดตัวอย่างครั้งนี้มีจำนวน 420 คน โดยการสุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เพื่อคัดเลือกโรงเรียนตามขนาดโรงเรียน ขนาดละ 1 แห่ง ในแต่ละจังหวัด 2) การสุ่มอย่างง่ายเพื่อคัดเลือกห้องเรียนจำนวน 1 ห้อง ในแต่ละระดับชั้นการศึกษา และ 3) การสุ่มอย่างเป็นระบบ (systematic random sampling) เพื่อคัดเลือกนักเรียนภายในห้องเรียน โดยกำหนดจุดเริ่มต้นแบบสุ่มและเลือกตัวอย่างทุกลำดับที่ 3 ทั้งนี้ รายชื่อนักเรียนถูกจัดเรียงตามตัวอักษรหรือรหัสประจำตัว มิได้เรียงตามความสามารถ จึงสอดคล้องกับเงื่อนไขการใช้การสุ่มอย่างเป็นระบบและช่วยให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรอย่างเหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นการศึกษา ศาสนา สถานภาพของบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา รายได้ของครอบครัวและการใช้สารเสพติด

ตอนที่ 2 แบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

1. แบบวัดพฤติกรรมกล้าแสดงออก ผู้วิจัยใช้ The college Self-Expression Scale (CSES) ตามแนวคิดของ Galassi et al. (1974) ซึ่งได้รับการแปลและเรียบเรียงใหม่โดย Puphansri (1980) ลักษณะของแบบวัด ประกอบด้วย ข้อคำถามทั้งหมด 50 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกและข้อคำถามเชิงลบ เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ ทำเป็นประจำ ทำบ่อย ทำเป็นบางครั้ง นานๆทำครั้ง ไม่ทำเลย โดยช่วงคะแนน 135 – 200 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกระดับสูง ช่วงคะแนน 68 – 134 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกระดับกลาง และ 0 – 67 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกระดับต่ำ

2. The Coopersmith Self-Esteem Inventory : CSEI) สร้างโดย Coopersmith จำนวนทั้งสิ้น 50 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามการประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 42 ข้อ และการวัดการตอบไม่ตรงความเป็นจริงอีก 8 ข้อ โดยลักษณะของแบบวัดจะเป็นประโยคบอกเล่าและให้ผู้ตอบว่าข้อความเหล่านั้น ใช่ หรือ ไม่ใช่ โดยจะแบ่งออกเป็น 5 ด้านคือ 1) การเห็นคุณค่าในตนเองโดยทั่วไป (general self-subscale score) 2) การเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคม (special self-peers subscale score) 3) การเห็นคุณค่าในตนเองด้านครอบครัว (home-parents subscale score) 4) การเห็นคุณค่าในตนเองด้านโรงเรียน (school-academic subscale score) 5) การตอบคำถามไม่ตรงกับความเป็นจริง (lie scale score) โดยช่วงคะแนน 1 – 21 หมายถึง เห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่ำ ช่วงคะแนน 22 – 42 หมายถึง เห็นคุณค่าในตนเองในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางต่ำ ช่วงคะแนน 43 - 63 หมายถึง เห็นคุณค่าในตนเองในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางสูง ช่วงคะแนน 64 - 84 หมายถึง เห็นคุณค่าในตนเองในระดับสูง

3. แบบวัดบุคลิกภาพ MPI (The Maudsley Personality Inventory) เป็นแบบทดสอบมาตรฐานสร้างโดย Hans J. Eysenck แปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดย Poomsrieko et al. (1999) แบบทดสอบบุคลิกภาพ เป็น self-rating scale ประกอบด้วยข้อคำถาม 48 ข้อ ใช้ประเมินบุคลิกภาพ 2 มิติ ดังนี้ บุคลิกภาพมิติที่ 1 ด้านพฤติกรรม (scale e - extraversion) บุคลิกภาพมิติที่ 2 ด้านสภาวะทางอารมณ์ (scale n - neuroticism)

4. แบบสอบถามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามของ Kitithatsaranee (2008) ที่ได้รับการสร้างและพัฒนาตามแนวคิดของ Baumrind (1971) ซึ่งครอบคลุมรูปแบบการเลี้ยงดูทั้ง 4 รูปแบบ คือรูปแบบเข้มงวด รูปแบบอิสระอย่างมีขอบเขต แบบปล่อยปละละเลย แบบยอมตามบุตร ลักษณะของแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถาม 32 ข้อเป็นแบบทดสอบมาตราประมาณค่า 4 ระดับได้แก่ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุดตามลำดับ โดยเมื่อรวมคะแนนจากแบบสอบถามรูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดาแต่ละแบบของนักเรียนแต่ละคนแล้ว นักเรียนคนใดได้คะแนนในแบบสอบถามการเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบใดมากที่สุด ถือว่านักเรียนคนนั้นได้รับการเลี้ยงดูตามรูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดาที่ได้คะแนนสูงสุดนั้น

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (content validity) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบการใช้ภาษา และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่มุ่งวัด (Item Objective Congruence: IOC)

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยการคำนวณค่าความเที่ยง ด้วยวิธีประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' s Alpha Coefficient) เพื่อหาค่าความเที่ยงทั้งฉบับ โดยประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองเท่ากับ 0.86 ประสิทธิ์แอลฟาของ ประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดพฤติกรรมกล้าแสดงออกเท่ากับ 0.70 แบบวัดบุคลิกภาพเท่ากับ 0.70 และประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดรูปแบบการเลี้ยงดูเท่ากับ 0.65

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (เลขที่โครงการ psu.pn.2-012/64) จากนั้น นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในการวิจัย กับผู้อำนวยการของโรงเรียนในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดไว้ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยและการตอบแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจอย่างชัดเจน เมื่อผู้เข้าร่วมเข้าใจดีแล้ว จึงให้ดำเนินการตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยนำข้อมูลจากการเก็บ แบบสอบถามที่รวบรวมมาตรวจสอบ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พฤติกรรมการกล้าแสดงออก การเห็นคุณค่าในตนเอง และรูปแบบบุคลิกภาพ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู โดยใช้สถิติคือ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ส่วนที่ 2 สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistic) เป็นสถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (path analysis) โดยมีค่าความสอดคล้องของโมเดล CHI-SQUARE /DF น้อยกว่า 2.00 ค่า P-value มากกว่า 0.05 ค่า RMSEA, ค่า GFI, AGFI มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 ค่า SRMR น้อยกว่า 0.08 ค่า CFI มากกว่าหรือเท่ากับ 0.95 โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูป LISREL

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.4 โดยส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 16 – 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 70.50 ซึ่งมีผลการเรียนอยู่ในช่วง 3.6 -4.00 คิดเป็นร้อยละ 52.60 ส่วนใหญ่พบว่าไม่เคยใช้สารเสพติด คิดเป็นร้อยละ 97.6 สำหรับสภาพภาพของบิดา – มารดา ส่วนใหญ่อยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 68.10 บิดามีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ 35.50 มารดามีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ 33.1 โดยในปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่กับ บิดา - มารดา ซึ่งมีรายได้ทั้งครอบครัวต่อเดือน อยู่ที่ 10,000 - 20,000 นักเรียนมีงานอดิเรกคือ ดูหนัง – ฟังเพลง ร้อยละ 51.90 โดยนักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 93.30

2. ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมกรกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 100.85, S.D.= 13.62) สะท้อนว่านักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และความต้องการของตนเองได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดในการแสดงออกอย่างเหมาะสมในบางสถานการณ์ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่ให้ความสำคัญกับความเคารพต่อผู้อื่นและการรักษาความกลมเกลียวในสังคม

การเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวมอยู่ที่ระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($\bar{X}$ = 52.36, S.D.= 14.7) แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการรับรู้คุณค่าและความสามารถของตนเองในทางบวก แม้อาศัยอยู่ในบริบทที่มีข้อจำกัดด้านสังคมและความมั่นคง ทั้งนี้ การเห็นคุณค่าในตนเองถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาพฤติกรรมกรกล้าแสดงออกและการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู พบว่าส่วนใหญ่ นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบอิสระอย่างมีขอบเขต คิดเป็นร้อยละ 78.6 สะท้อนถึงแนวโน้มการเลี้ยงดูที่เปิดโอกาสให้บุตรหลานได้แสดงความคิดเห็นและตัดสินใจภายใต้

ขอบเขตที่เหมาะสม ซึ่งเป็นลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาความรับผิดชอบ ความมั่นใจในตนเอง และทักษะทางสังคม รูปแบบบุคลิกภาพ พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนมีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว-อ่อนไหว คิดเป็นร้อยละ 41 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีแนวโน้มเปิดรับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้อื่น ขณะเดียวกันก็มีความอ่อนไหวต่อสภาพแวดล้อมและความคิดเห็นรอบข้าง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อรูปแบบการแสดงออกทางพฤติกรรมและการตัดสินใจในสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ

3. ผลการวิเคราะห์ความตรงของโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตาราง 1

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์อิทธิพลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้

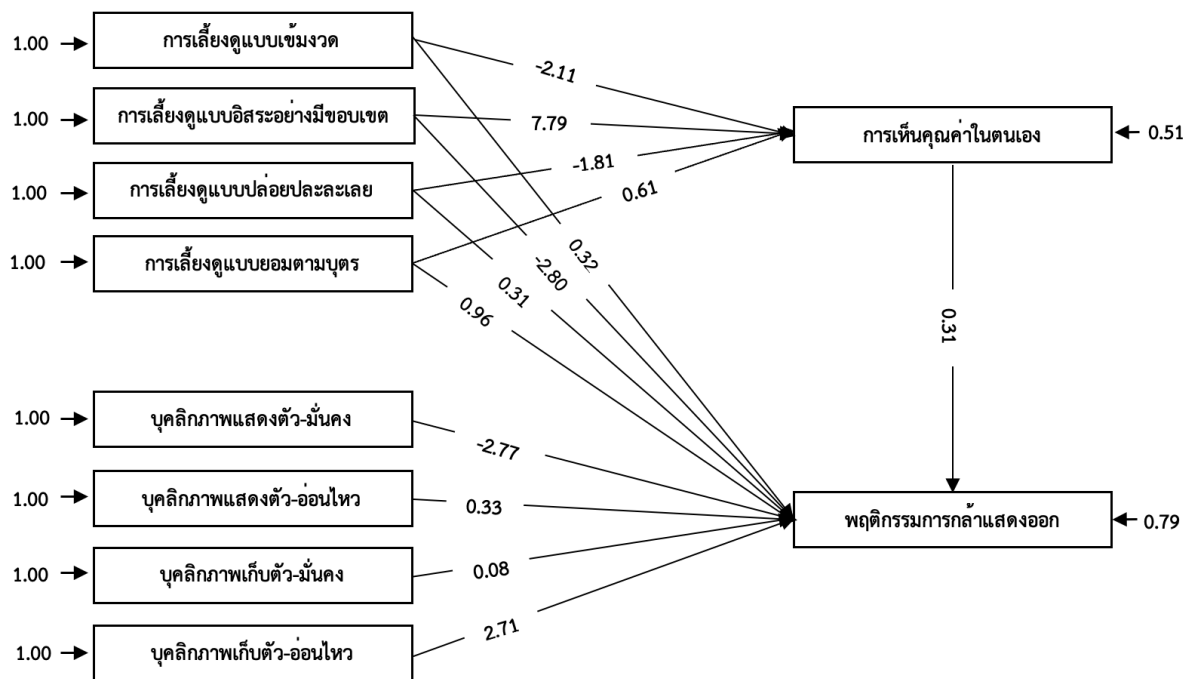
ค่าดัชนี	ค่าดัชนี	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
Chi-square/df	< 2	0.81/4 = .02	ผ่านเกณฑ์
P value	> 0.05	0.93	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	≤ 0.05	0.00	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< 0.08	0.00	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.90	1.00	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.99	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.95	1.00	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 1 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.81 โดยมีค่าองศาอิสระเท่ากับ 4 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.93 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 จึงเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ ค่าดัชนีเปรียบเทียบความสอดคล้อง (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดรวม ทั้งค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในระดับดีมาก

4. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้

ภาพ 2

ผลการวิเคราะห์โมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้

Chi-Square=0.81, df=4, P-value=0.93, RMSEA=0.000

ที่มา: ผู้เขียน

จากภาพ 2 พบว่า พฤติกรรมการกล้าแสดงออกได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุดจากบุคลิกภาพแบบเก็บตัว - อ่อนไหว เท่ากับ 2.71 และระดับการเห็นคุณค่าในตนเองได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุดจากการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขตเท่ากับ 7.79

5. ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพล เป็นการแสดงผลวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของการศึกษาโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2

แสดงค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออก

	ตัวแปรผล					
	การเห็นคุณค่าในตนเอง			พฤติกรรมการกล้าแสดงออก		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
เข้มงวด	-2.11*	-	-2.11*	0.32	-0.34*	-0.02*
อิสระ	7.79	-	7.79	-2.8	-0.38	-3.18*
ปล่อยปละ	-1.81*	-	-1.81*	0.31	-0.25	0.06

ตาราง 2

(ต่อ)

	ตัวแปรผล					
	การเห็นคุณค่าในตนเอง			พฤติกรรมมารการกล้าแสดงออก		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ยอมตาม	0.61	-	0.61	0.96	1.15	-2.11
แสดงตัว-มั่นคง	-	-	-	-2.77*	-	-2.77*
แสดงตัว-อ่อนไหว	-	-	-	0.33	-	0.33
เก็บตัว-มั่นคง	-	-	-	0.08	-	0.08
เก็บตัว-อ่อนไหว	-	-	-	2.71	-	2.71
การเห็นคุณค่าในตนเอง	-	-	-	0.31*	-	0.31*
สมการโครงสร้างตัวแปร (R-SQUARE)	SUMSELF 0.49			SUMASS 0.21		

หมายเหตุ * $p \leq 0.05$, DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, TE = อิทธิพลรวม

จากตาราง 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ดิบ (unstandardized coefficients) ของพฤติกรรมมารการกล้าแสดงออก ได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุดจากรูปแบบบุคลิกภาพแบบเก็บตัว-อ่อนไหว โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเชิงบวกเท่ากับ 2.71 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดจากรูปแบบการเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตร โดยมีค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 1.15 ขณะที่รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขตมีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเองมากที่สุด โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 7.79 นอกจากนี้ การเห็นคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมต่อพฤติกรรมมารการกล้าแสดงออก โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.31 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของตัวแปรภายใน พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีค่า R^2 เท่ากับ 0.49 และพฤติกรรมมารการกล้าแสดงออกมีค่า R^2 เท่ากับ 0.21 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการเห็นคุณค่าในตนเองได้ร้อยละ 49 และอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมมารการกล้าแสดงออกได้ร้อยละ 21 ตามลำดับ ทั้งนี้ แม้โมเดลจะมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่ยังมีปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลต่อพฤติกรรมมารการกล้าแสดงออกและไม่ได้ถูกรวมอยู่ในการศึกษาครั้งนี้

การอภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผล ผู้วิจัยจะอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมมารการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า โมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถอธิบายพฤติกรรมมารการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ โดยพบว่า บุคลิกภาพแบบเก็บตัว-อ่อนไหวมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมมารการกล้าแสดงออกมากที่สุด

ผลการศึกษาดังกล่าวอาจขัดแย้งกับแนวคิดทั่วไปที่มักอธิบายว่า บุคลิกภาพแบบเก็บตัวหรืออ่อนไหวมี

ความสัมพันธ์กับความวิตกกังวล ความไม่มั่นใจในตนเอง และแนวโน้มในการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งไม่น่าจะเอื้อต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและให้คุณค่ากับความสุภาพ อ่อนน้อม การเคารพผู้อาวุโส และการหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง การกล้าแสดงออกอาจไม่ได้หมายถึงการแสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมาในลักษณะที่โดดเด่นหรือท้าทายผู้อื่น แต่เป็นการสื่อสารความคิด ความรู้สึก และความต้องการของตนเองอย่างเหมาะสม ภายใต้กรอบของการเคารพผู้อื่นและรักษาความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Alberti and Emmons (1974) ที่มองว่าพฤติกรรมการกล้าแสดงออกคือการแสดงออกที่เหมาะสมโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ Chamnanphuttiophon (2020) จากการศึกษาเกี่ยวกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ในภาคใต้ของประเทศไทย พบว่าบุคลิกภาพแบบหัวนโหนสามารถพัฒนาไปสู่ความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ตนเองและปรับตัวทางสังคมได้ รวมทั้งสอดคล้องกับ Srikham et al. (2017) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางสังคมของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้อธิบายว่าการปรับตัวทางสังคมเป็นผลจากการเรียนรู้และประสบการณ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และสอดคล้องกับ Cherwanitchakorn et al. (2023) ที่พบว่าปัจจัยทางจิตวิทยาช่วยส่งเสริมการจัดการความเครียดและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ดังนั้น บุคลิกภาพแบบเก็บตัว-อ่อนไหวอาจไม่ใช่อุปสรรคต่อการกล้าแสดงออกเสมอไป แต่ในบางบริบททางวัฒนธรรมอาจเป็นคุณลักษณะที่เอื้อต่อการแสดงออกอย่างระมัดระวัง สุภาพ และได้รับการยอมรับจากสังคม

2. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตรมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกมากที่สุด ขณะที่รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขตและรูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีอิทธิพลทางลบต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออก ซึ่งเป็นผลที่แตกต่างจากงานวิจัยส่วนใหญ่ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ผลการศึกษาในครั้งนี้จึงขัดแย้งกับ Buntham (2003) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต และการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดพะเยา และขัดแย้งกับ Wongkongdej (2004) ที่พบว่า นักเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต มีทักษะการกำกับตนเองและมีเจตคติทางบวกต่อการแสวงหาความช่วยเหลือ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูในรูปแบบอื่น ๆ อีกทั้งยังขัดแย้งกับ Mahasirimongkol (2005) ที่พบว่า การเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต ส่งผลให้เด็กกล้าสื่อสารเรื่องเพศกับผู้ปกครอง เนื่องจากการเลี้ยงดูดังกล่าวเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ทำให้ผู้ปกครองกับเด็กมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ให้โอกาสเด็กได้แสดงความคิดเห็น ทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นและสบายใจโดยไม่รู้สึกผิด ซึ่งความสามารถในการสื่อสารความต้องการของตนเองแสดงถึงพฤติกรรมความกล้าแสดงออก และขัดแย้งกับ Somkittikanon et al. (2015) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบในด้านการแสดงออก การยอมรับ ความมั่นคงทางอารมณ์ และความมีจิตสำนึก ขณะที่การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ใกล้เคียงกับการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการแสดงออก การยอมรับ การเปิดประสบการณ์ใหม่ และความมั่นคงทางอารมณ์ในนักศึกษาไทย และนักศึกษาวอสเตอเรีย

อาจกล่าวได้ว่า ผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ Baumrind (1971) ที่อธิบายว่าเด็กที่เติบโตในครอบครัวที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น มีการสนับสนุนทางอารมณ์ และกำหนดขอบเขตอย่างเหมาะสม จะมีแนวโน้มพัฒนาความมั่นใจในตนเองและสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสมมากกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขต ทำให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีการปรับตัวด้านครอบครัวที่ดีมีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการปัญหา มีเจตคติทางบวกต่อการแสวงหาความช่วยเหลือ

ส่งผลดีต่อพฤติกรรมทางเศรษฐกิจและการพัฒนาการด้านต่าง ๆ (Sukadaecha, 2020; Kongkaew et al., 2021) ทั้งนี้ผลการศึกษายังจำเป็นต้องพิจารณาบริบททางวัฒนธรรมร่วมด้วย เนื่องจากงานวิจัยข้ามวัฒนธรรมชี้ให้เห็นว่า เด็กไม่ได้รับรู้พฤติกรรมการเลี้ยงดูตามลักษณะพฤติกรรมเพียงอย่างเดียว แต่รับรู้ผ่านกรอบบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมที่ตนเติบโตมา (Jones, 2025; Lansford, 2022) พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ในบางสังคมอาจถูกมองว่าเป็นการควบคุมหรือจำกัดเสรีภาพ อาจถูกตีความว่าเป็นความรัก ความห่วงใย และความรับผิดชอบในอีกวัฒนธรรมหนึ่งได้ โดย Jones (2025) อธิบายว่า ความหมายของรูปแบบการเลี้ยงดูขึ้นอยู่กับบริบททางวัฒนธรรม และแนวคิดเรื่องความเป็นปกติทางวัฒนธรรม ขณะที่ Patil et al. (2025) พบว่า ผลลัพธ์ของรูปแบบการเลี้ยงดูอาจแตกต่างกันระหว่างสังคมปัจเจกนิยมและสังคมแบบรวมหมู่ โดยในสังคมที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความเคารพผู้ใหญ่ และความสามัคคีในชุมชน การกำกับดูแลหรือการควบคุมของผู้ปกครองอาจถูกตีความในเชิงบวกมากกว่า

สำหรับบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและศาสนาที่เข้มแข็ง เยาวชนจำนวนมากเติบโตในครอบครัวที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความเคารพต่อผู้ใหญ่ และการรักษาความกลมเกลียวของสังคม ดังนั้น รูปแบบการเลี้ยงดูที่เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการตัดสินใจ หรือการเลี้ยงดูที่มีลักษณะยืดหยุ่น อาจถูกเด็กตีความแตกต่างจากงานวิจัยที่ดำเนินการในบริบทวัฒนธรรมอื่น ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูกับพฤติกรรมการกล้าแสดงออกแตกต่างจากข้อค้นพบในอดีต

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาร่วมกับผลการวิจัยที่พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออก อาจอธิบายได้ว่า อิทธิพลของรูปแบบการเลี้ยงดูไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกโดยตรงเพียงอย่างเดียว แต่ส่งผลผ่านกระบวนการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนด้วย กล่าวคือ เด็กที่ได้รับการยอมรับ รับฟังความคิดเห็น และได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์จากผู้ปกครอง จะเกิดการรับรู้คุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกมากขึ้น

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ Coopersmith (1981) ที่เสนอว่าความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้ปกครองกับบุตรเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง รวมทั้งสอดคล้องกับ Brown (2023) ที่พบว่า การเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขตสามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดไม่สามารถพยากรณ์ได้ เนื่องจากเด็กที่ได้รับการตำหนิ การควบคุมอย่างเข้มงวด หรือขาดการสนับสนุนทางอารมณ์ มักมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่า ส่งผลให้ไม่มั่นใจในการแสดงความคิดเห็นหรือการปกป้องสิทธิของตนเอง (Sarkova et al., 2013)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่รับรู้คุณค่าและศักยภาพของตนเองในทางบวก จะมีความมั่นใจในการสื่อสารความคิด ความรู้สึก และความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ Kaenchampa (2017) ที่ศึกษาในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกของบุคคล โดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและเพื่อน ซึ่งส่งผลให้เยาวชนสามารถปรับตัวทางสังคมได้ดีขึ้นและมีพฤติกรรมการกล้าแสดงออกในระดับสูงขึ้น สอดคล้องกับ Thongyoo (2014) ที่พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของวัยรุ่น เนื่องจากบุคคลที่รับรู้ถึงความสามารถและคุณค่าของตนเอง จะมีความเชื่อมั่นในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการปกป้องสิทธิของตนเองอย่างเหมาะสม ส่งผลให้สามารถแสดงออกในสถานการณ์ทางสังคมได้อย่างมั่นใจมากกว่าผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ นอกจากนี้ Pratumsumwan and Sawangsopakul (2021) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนักเรียนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง ให้ความสำคัญกับความต้องการของตนเอง และสามารถตัดสินใจเลือก

พฤติกรรมที่เหมาะสมได้ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวถือเป็นพื้นฐานสำคัญของพฤติกรรมการกล้าแสดงออก เช่นเดียวกับ Cherwanitchakorn et al. (2023) ที่ศึกษาพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองซึ่งเป็นปัจจัยทางจิตวิทยา มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ทั้งในด้านการจัดการความเครียด การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งล้วนเป็นคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออก เนื่องจากบุคคลที่สามารถจัดการอารมณ์และสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ย่อมมีแนวโน้มที่จะแสดงออกทางความคิดและความรู้สึกได้อย่างมั่นใจและสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ Rajabi et al. (2022) ที่พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออก โดยเด็กและเยาวชนที่เติบโตในครอบครัวที่มีความอบอุ่น เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และให้การยอมรับในคุณค่าของตนเอง จะมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ส่งผลให้สามารถแสดงออกอย่างมั่นใจและเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้มากกว่าเด็กที่ขาดการสนับสนุนทางอารมณ์จากครอบครัว ในทางตรงกันข้าม Sarkova et al. (2013) พบว่า บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มักหลีกเลี่ยงการแสดงออกทางความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนเอง เนื่องจากเกรงกลัวการถูกปฏิเสธ การถูกวิพากษ์วิจารณ์ หรือการได้รับการประเมินในทางลบจากผู้อื่น ส่งผลให้ขาดความมั่นใจในการปกป้องสิทธิของตนเองและมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกมากกว่า

ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นกลไกทางจิตวิทยาที่สำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออก เนื่องจากบุคคลที่รับรู้คุณค่าและศักยภาพของตนเอง จะมีความเชื่อมั่นในการสื่อสารความคิด ความรู้สึก และความต้องการของตนเอง สามารถปกป้องสิทธิของตนเองได้อย่างเหมาะสม และแสดงออกโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Alberti and Emmons (1974) และ Bower and Bower (1991) ที่อธิบายว่า พฤติกรรมการกล้าแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการตระหนักรู้ในคุณค่าและสิทธิของตนเอง ควบคู่ไปกับการเคารพสิทธิของผู้อื่น

ดังนั้น พฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงลำพัง แต่เป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และบริบททางวัฒนธรรมที่หล่อหลอมความหมายของการแสดงออกที่เหมาะสมในสังคม โดยการเห็นคุณค่าในตนเองถือเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงอิทธิพลของครอบครัวไปสู่พฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเยาวชนในบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในระดับปานกลาง โดยผลการตรวจสอบโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออก พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี สะท้อนว่าโมเดลสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้อย่างเหมาะสม

สำหรับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออก พบว่า รูปแบบบุคลิกภาพแบบเก็บตัว-อ่อนไหว มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกสูงที่สุด ขณะที่รูปแบบการเลี้ยงดูแบบยอมตามบุตรมีอิทธิพลทางอ้อมสูงที่สุด นอกจากนี้ รูปแบบการเลี้ยงดูแบบอิสระอย่างมีขอบเขตเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเองสูงที่สุด และการเห็นคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะในการนำผลจากวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดโครงการพัฒนาทักษะการเลี้ยงดูที่ช่วยส่งเสริมระดับพฤติกรรม การกล้าแสดงออก การเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น การสร้างสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่สนับสนุนการเติบโตทางจิตใจของเด็ก และการอบรมให้ผู้ปกครองตระหนักถึงบทบาทของตนในการเสริมสร้างความมั่นใจของบุตรหลาน

2. โรงเรียนควรมีการออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่คำนึงถึงความแตกต่างของบุคลิกภาพนักเรียน เช่น กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้ที่มีบุคลิกแบบเก็บตัวสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมโดยไม่รู้สึกกดดัน หรือกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวได้ใช้ความสามารถของตนเองในทางที่สร้างสรรค์ การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับแต่ละบุคลิกภาพจะช่วยให้ทุกคนสามารถพัฒนาระดับการเห็นคุณค่าในตนเองได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนอย่างเป็นระบบ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างปัจจัยด้านครอบครัวและพฤติกรรม การกล้าแสดงออกของเยาวชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระดับของพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่น แรงจูงใจ ความเครียด ความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การตระหนักรู้ในตนเอง ความยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการขยายแนวคิดในการศึกษา ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรและอนาคตของชาติ

2. การวิจัยครั้งนักศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน 4 จังหวัดภาคใต้เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ หรือศึกษาในระดับชั้นอื่น เนื่องจากประชากรในแต่ละพื้นที่อาจมีระดับพฤติกรรม การกล้าแสดงออกที่ต่างกันออกไป

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวางที่เก็บข้อมูลในช่วงเวลาเดียว จึงสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัยได้ แต่ไม่สามารถยืนยันเหตุและผลที่เกิดขึ้นจริงตามลำดับเวลาได้อย่างสมบูรณ์

2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากโรงเรียนขนาดใหญ่และนับถือศาสนาพุทธ ส่งผลให้ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างอาจไม่สะท้อนความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนาของประชากรนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมด โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีประชากรมุสลิมเป็นสัดส่วนสูง

3. การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามที่ผู้ตอบประเมินตนเอง ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากความต้องการตอบในทางที่สังคมยอมรับ หรือการรับรู้ตนเองของผู้ตอบในขณะที่เก็บข้อมูล ทำให้ข้อมูลอาจแตกต่างจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง

References

- Alberti, R. E., Emmons, M. L. (1974). *Your perfect right*. Impact.
- Alberti, R. E., & Emmons, M. L. (1982). *Your perfect right: A guide to assertive behavior* (4th ed.). Impact Publishers.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monograph*, 4(1, Pt. 2), 1–103. <https://doi.org/10.1037/h0030372>
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56–95. <http://dx.doi.org/10.1177/02724316911111004>
- Bower, S. A., & Bower, G. H. (1991). *Asserting yourself: A practical guide for positive change* (2nd ed.). Da Capo Press.
- Brown, D.-L. (2023). *The roles of personality and parenting styles in predicting self-esteem and academic performance*. SSRN. <https://doi.org/10.2139/ssrn.5131040>
- Buntham, P. (2003). *Factors related to assertive behavior in the classroom among lower secondary students in Mueang Phayao District* [Master's thesis]. Chiang Mai University.

- Buss, A. H., & Plomin, R. (1975). *A temperament theory of personality development*. Wiley.
- Chamnanphuttiophon, S. (2020). *Neuroticism and perfectionism personalities as predictors of social anxiety for the 1st-year undergraduate students in Southern Thailand*. [Master's thesis]. Burapha University.
- Cherwanitchakorn, S., Shuaytong, P., Karuhadej, P. (2023). Health Promoting Behaviors among Senior High School Students in an Institute of Education. *Journal of Prachomklao College of Nursing, Phetchaburi Province*, 6(1), 31–45. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/pck/article/view/260545>
- Coopersmith, S. (1981). *The antecedents of self-esteem*. Consulting Psychologists Press.
- Department of Children and Youth. (2023). *Report on the situation of children and youth for the fiscal year 2023, Quarter 4 (July–September 2023)*. Ministry of Social Development and Human Security.
- Erikson, E.H. (1968). *Identity, youth and crisis*. Norton Company.
- Fonghoi, N. (2018). *The relationship between parenting styles and assertive behaviour to protect their rights of grade 3rd students* [Master's thesis]. Chulalongkorn University.
- Galassi, J. P., DeLo, J. S., Galassi, M. D., & Bastien, S. (1974). *The college self-expression scale: A measure of assertiveness*. Morgantown: West Virginia University.
- Jatupornphan, J. (2011). *Personality and creativity of undergraduate students in Bangkok Metropolitan* [Master's thesis, Chulalongkorn University]. Chula ETD. <https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2011.693>
- Jones, J. (2025). *The effects of culture on the perception of parenting styles* [Undergraduate thesis, University of Washington Tacoma]. UW Tacoma Digital Commons. https://digitalcommons.tacoma.uw.edu/gh_theses/103
- Joralee, T. (2015). *Big Five personality traits, adversity quotient, and perceived organizational citizenship behavior of employees in a small power producer group* [Master's thesis]. Thammasat University.
- Kaenchampa, A. (2017). *Self esteem of child and youth in juvenile vocational training centre* [Master's thesis, Thammasat University]. Thammasat University E-Thesis Archive. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5805033130_6533_9256.pdf
- Kaewkangwan, S. (2008). *Thritsadi chittawitthaya bukkhalikkaphap (Ru rao ru khao)* [Theories of personality psychology (Knowing ourselves, knowing others)] (15th ed.). Mo Chaoban.
- Kitithatsaranee, S. (2008). *The relationship between parenting styles and depression among grade 10 students in schools under Nonthaburi Educational Service Area Office 1* [Master's thesis]. Kasetsart University.
- Kongkaew, B., Pityaratstian, N., & Buathong, N. (2021). Comparative study of perceived parenting styles between children with attention deficit hyperactivity disorder and physically ill children in outpatient department at King Chulalongkorn Memorial Hospital. *Journal of the Psychiatric Association of Thailand*, 66(4), 393–402. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JPAT/article/view/102323>

- Lansford, J. E. (2022). Annual research review: Cross-cultural similarities and differences in parenting. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 63(4), 466–479. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13539>
- Mahasirimongkol, N. (2005). *Related to early adolescence communication about sex with parents* [Master's thesis, Chulalongkorn University]. Chula ETD. <https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2005.1911>
- Muangmaithong, T. (2015). *Volunteer motivation, personality and related factors among volunteers of Department of Probation, Bangkok* [Master's thesis, Chulalongkorn University]. Chulalongkorn University Intellectual Repository. <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/50525>
- Østby, G., Rustad, S. A., & Tollefsen, A. F. (2020). *Children affected by armed conflict, 1990–2019* (Conflict Trends No. 6/2020). Peace Research Institute Oslo (PRIO). <https://www.prio.org/publications/12527>
- Patil, D., Gautam, G., & Jahagirdar, D. (2025). Parenting style and child development: A cross-cultural perspective. *International Journal of Indian Psychology*, 13(3), 2323–2326. <https://doi.org/10.25215/1303.213>
- Peng, B., Hu, N., Yu, H., Xiao, H., & Luo, J. (2021). Parenting style and adolescent mental health: The chain mediating effects of self-esteem and psychological inflexibility. *Frontiers in Psychology*, 12, Article 738170. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.738170>
- Phan-ubon, P., Hosiri, T., & Apinuntavech, S. (2020). Correlation between self-esteem and parenting style in adolescents with ADHD. *Journal of the Psychiatric Association of Thailand*, 65(1), 37–46. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JPAT/article/view/240785>
- Poomsrieko, K., & Thewarak, P. (1999). *Basic psychological information of Chulalongkorn University: Personality assessment*. SD Press Publishing.
- Pratumsuwan, T., & Sawangsopakul, B. (2021). Self esteem, hardiness and self care of high school students at Bodindecha (Sing Singhaseni) 2 School, Bangkok. *Journal of the Association of Researchers*, 26(1), 374–392. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jar/article/view/249613>
- Puphansri, W. (1980). *The effects of assertive training on behaviors and personality change of female college students* [Master's thesis, Chulalongkorn University]. Chulalongkorn University Theses and Dissertations. <https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.1980.63>
- Rajabi Jourshari, R., Mohammadi Arya, A., Alavizadeh, S. M., Entezari, S., Hosseinkhanzadeh, A. A., & Amirizadeh, S. M. (2022). Structural relationships between assertiveness and parenting styles with mediating self-esteem and anxiety of singleton children. *Iranian Rehabilitation Journal*, 20(4), 539–548. <https://doi.org/10.32598/irj.20.4.1584.1>
- Sarkova, M., Bacikova-Sleskova, M., Orosova, O., Geckova, A. M., Katreniakova, Z., Klein, D., van den Heuvel, W., & van Dijk, J. P. (2013). Associations between assertiveness, psychological well-being, and self-esteem in adolescents. *Journal of Applied Social Psychology*, 43(1), 147–154. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2012.00988.x>

- Slone, M., Shechner, T., & Farah, O. K. (2012). Parenting style as a moderator of effects of political violence: Cross-cultural comparison of Israeli Jewish and Arab children. *International Journal of Behavioral Development*, 36(1), 62–70. <https://doi.org/10.1177/0165025411406856>
- Smithikrai, C. (2008). Personality traits predicting counterproductive work behavior. *Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities*, 14(4), 513–530. <https://kaekae.oas.psu.ac.th/ojs/psuhsej/viewarticle.php?id=577>
- Somkittikanon, P., Paolini, S., Teaukul, S., Rubin, J. M., & Favara, I. (2015). The predictability of child rearing practice and city-rural contact on personality characteristic of Thai and Australian psychology students. *Journal of the Royal Thai Army Nurses*, 16(2), 140–146. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/40399>
- Srikham, O., Srisa-ard, O., & Phuboon-ob, J. (2017). The factors related to social adjustment of the first year undergraduate students at Mahasarakham University. *Journal of Educational Measurement Mahasarakham University*, 23(Special issue), 292–301. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/view/161854>
- Sukadaecha, R. (2020). Child-rearing of Thai families: A systematic integrated literature reviews. *Journal of Nursing Science & Health*, 43(1), 1–9. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/nah/article/view/183265>
- Thongyoo, D. (2014). Guideline for developing adolescent self-esteem based on self-efficacy theory. *Valaya Alongkorn Review*, 4(2), 179–190. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/article/view/30299>
- Wattanavitukul, P. (2019). *Intention to have children and association with personality and coping among those who come to get marriage registration at Bangrak District Office, Bangkok Metropolis* [Master's thesis, Chulalongkorn University]. Chula ETD. <https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2019.1412>
- Wongkongdej, W. (2004). *Attitudes toward help-seeking and self-regulated learning of secondary school students with different parenting styles* [Master's thesis, Chulalongkorn University]. Chula ETD. <https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2004.238>

How to Cite this Article:

Smithai, C., Suwanphahu, B., & Tansakul, J. (2026). The causal influence on assertive behavior of upper secondary school students in the Southern Border Provinces. *Journal of Social Sciences and Humanities Research in Asia*, 32(2), 37-56.

